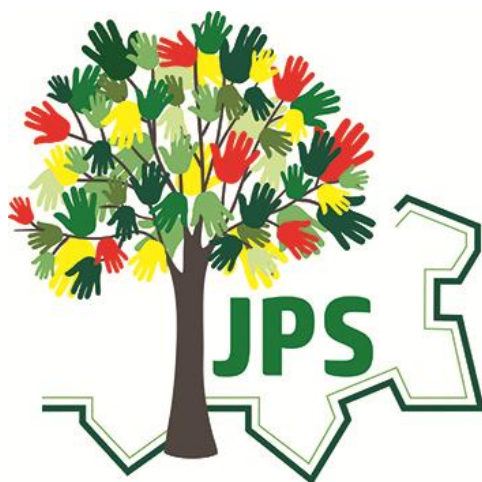

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Herzien juli 2025

Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

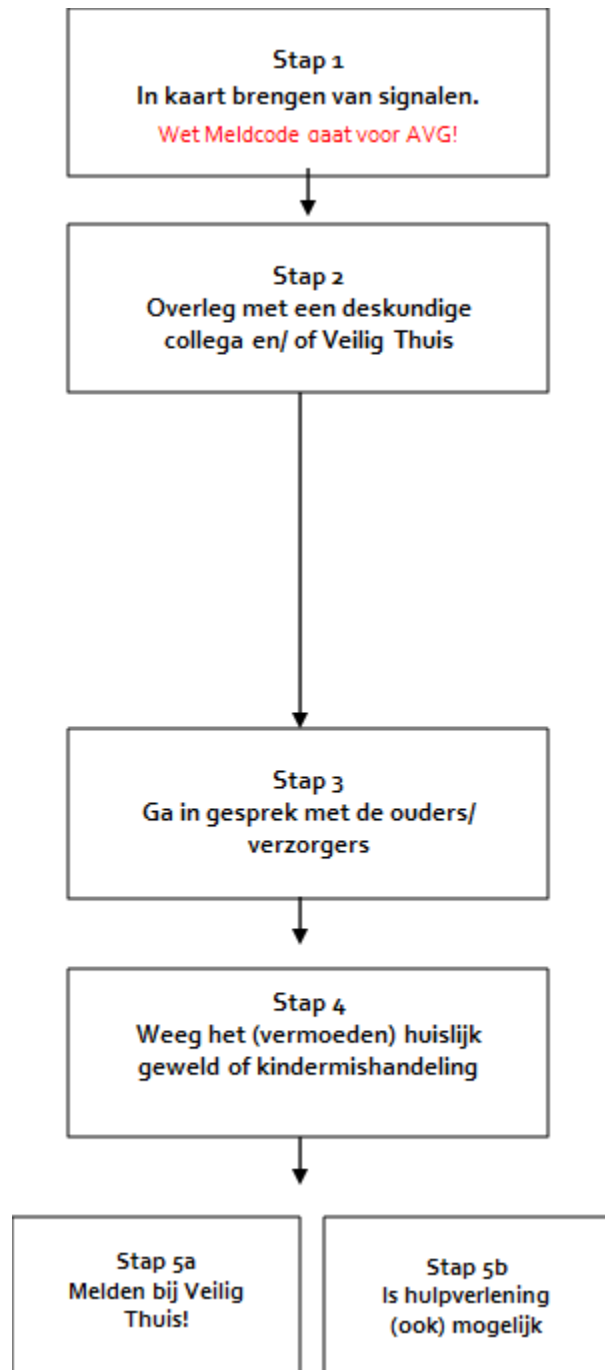
Het bevoegd gezag van *Stichting Scala*
Gaat ervanuit,

- dat de JPS verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van dienstverlening aan zijn leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van de medewerkers die werkzaam zijn bij de JPS op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen en *ouder(s)s/verzorgers* attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat, een meldcode vaststelt zodat de medewerkers die binnen de JPS werkzaam zijn, weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat de JPS in deze code, ook vastlegt op welke wijze zij de medewerkers bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder *huiselijk geweld* wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen *ouder(s)s* en mishandeling, eer gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking (meisjesbesnijdenis). Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex)partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten;
- dat onder *kindermishandeling* wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de *ouder(s)s* of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eer gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- dat onder *medewerker* in deze code wordt verstaan: de medewerker die voor de JPS werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen van de basisschool zorg, begeleiding, of een andere wijze van ondersteuning biedt;

- dat onder leerling in deze code wordt verstaan: de leerling aan wie de medewerker zijn professionele diensten verleent.
- *dat er rekening wordt gehouden met:*
 - de Wet maatschappelijke ondersteuning;
 - de Wet op de jeugdzorg;
 - de Wet bescherming persoonsgegevens;
 - de Wet op het primair onderwijs;
 - het privacyreglement van stichting Scala.

Stelt de volgende Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vast.

Route bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: In kaart brengen van signaleren

Observeer en noteer objectief en concreet

Onderzoek naar onderbouwing

Gesprek met ouder(s)/ verzorger(s): delen van zorg

Eventueel gebruik van de checklist of signaallijst

Stap 2: Overleg met deskundige collega en/of Veilig thuis.

Consulteer interne en externe collega's tijdens:

Groepsbespreking

Zorgteam intern (IB- vertrouwenspersonen)

Jeugd en Gezinsteam

Andere betrokkenen, bijv. leerplichtambtenaar

Consulteer ook Veilig Thuis (zie sociale kaart)

Uitskomsten consultaties bespreken met ouder(s)

Stap 3: Ga in gesprek met de ouders/ verzorgers

Gesprek met de ouders, IB-er of interne vertrouwenspersonen groepsleerkracht: delen van de zorg en terugkoppelen naar stap 2

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

Weeg risico, aard en ernst van de kindermishandeling of huiselijk geweld via 5 afwegingsvragen.

Heb ik op basis van stap 1 tot en met 3 een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling?

Heb ik een vermoeden van acute of structurele veiligheid? Vraag Veilig thuis hierover een advies te geven.

Stap 5a: Melden en bespreken met de ouder(s)/ verzorgers

Bespreek uw zorgen met de ouder(s)

Monitor of ouder(s) en leerling hulp krijgen

Volg de leerling

Bespreek met de *ouder(s)* uw voorgenomen melding. Melden bij Veilig Thuis

Stap 5b: Hulp organiseren en effecten volgen

Bespreek uw zorgen met de ouder(s)

Organiseer hulp door ouder(s) en leerling door te verwijzen naar JGT/ Bijeen

Monitor of ouder(s) en leerling hulp krijgen

Volg de leerling

I. Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: Breng signalen in kaart

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast. Voer indien nodig een kind check uit.

Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten ouder die worden genomen.

Bij vroeg signalering worden signalen gezien die duiden op een zorgelijke of mogelijk bedreigde ontwikkeling. Zelden zullen deze signalen direct duidelijkheid geven over de oorzaak zoals huiselijk geweld of kindermishandeling. Het is daarom verstandig uit te gaan van de signalen die u als leerkracht of andere betrokkene bij de leerling of in de interactie tussen ouder(s) en leerling waarneemt. In de signalenlijst die als bijlage is toegevoegd vindt u een overzicht van de mogelijke signalen.

In deze fase observeert u de leerling in de klas en eventueel daarbuiten (bijvoorbeeld tijdens een huisbezoek) waardoor u de signalen in kaart kunt brengen.

Het is gebruikelijk om in gesprek te gaan met de ouder(s) tijdens haal- en brengmomenten. Tijdens het uitwisselen over de activiteiten van de dag, de leerling en de feitelijkheden die u opvallen, krijgt u een beeld waardoor u ook met informatie van de ouder(s) de situatie in kaart kunt brengen.

Daarnaast observeert u de ouder(s) en het kind tijdens overige contactmomenten. U verzamelt alle signalen waardoor u duidelijker krijgt of er zorgen zijn en welke zorgen dit zijn.

Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen legt u schriftelijk vast. Gespreksverslagen kunt u door betrokkenen laten ondertekenen. Hierdoor kunt u later bij de inspectie 'van het onderwijs verantwoording afleggen indien dit wordt gevraagd. U kunt dit vastleggen in het leerlingendossier, welke in een gesloten kast (met slot) of digitaal (met wachtwoord) wordt bewaard. Dit vanwege de privacygevoelige gegevens die u verzamelt.

Leg in het leerling dossier de volgende gegevens vast:

- Vermeld altijd datum, plaats, situatie en overige aanwezigen.
- Signalen die duidelijk maken welke zorgen u ziet, hoort of ruikt.
- Signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten.
- Contacten over deze signalen.
- Stappen die worden gezet.
- Besluiten die worden genomen.
- Vervolgaantekeningen over het verloop.

Beschrijf uw signalen zo feitelijk mogelijk:

- Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. En vermeld van wie deze zijn. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een medewerker die hierin geschoold is (bijvoorbeeld een orthopedagoog).

Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een medewerker, meld de signalen dan bij de leidinggevende of de directie, conform de *Wet Preventie en bestrijding van seksueel geweld seksuele intimidatie in het onderwijs, artikel 4 Verplichting tot overleg en aangifte inzake zedenmisdrijven (meld- en aangifteplicht)*. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

Stap 2: Overleg met een deskundige collega en/of Veilig Thuis

Consultatie is - afhankelijk van de interne afspraken van de school - mogelijk met de volgende collega's: de intern begeleider, de directie, interne vertrouwenspersoon, een collega uit dezelfde klas en/of de jeugdverpleegkundige of jeugdarts. Scala werkt ook met een zorgadviesteam (ZAT). Binnen dit team zitten Schoolmaatschappelijk werk, GGD en de IB-er(s). Daarnaast is er een vrije stoel voor wisselende personen. Dit kan de wijkagent zijn, een coördinator van een middelbare school, Halt, Mee. Ook ouders kunnen hiervoor uitgenodigd worden. Dit is zelfs zeer wenselijk. Tevens kan gebruik worden gemaakt van samenwerking met het Centrum voor Jeugd en Gezin.

Om de leerling 'open' (niet anoniem) te bespreken in het zorgteam en met andere externe deskundigen is schriftelijke toestemming van de ouder(s) vereist. Indien u in het contact transparant en integer bent, is de kans groot dat over deze zaken een open gesprek mogelijk is. In de meeste gevallen wordt toestemming door de ouder(s) gegeven. Gespreksvaardigheid om in gesprek te gaan over zorgen en het vragen om toestemming van de ouder(s) is een specifieke deskundigheid en kan door middel van scholing worden aangeleerd. Ook kunt u advies krijgen van Veilig Thuis of het zorgadviesteam over het in gesprek gaan met de ouder(s).

Indien de ouder(s) weigert, is dit een zorgelijk signaal en moet het worden meegenomen in de weging (stap 4). De leerling kan overigens anoniem worden besproken wanneer de ouder(s) geen toestemming heeft gegeven, maar dit verdient niet de voorkeur vanwege de eventuele vervolgtacties.

Indien u ook maar enige twijfel heeft over de oorzaak van de situatie en/of eventuele mogelijke onveiligheid bij de leerling, moet u advies vragen bij Veilig Thuis. Veilig Thuis kan een eerste weging maken of het terecht is dat u zich zorgen maakt over deze situatie en of er mogelijk sprake kan zijn van kindermishandeling of huiselijk geweld. Zorgvuldig handelen vereist dat u nagaat of u advies moet vragen bij Veilig Thuis.

Door de ouder(s) continu te betrekken en in overleg te treden, is de kans groter dat de ouder(s) gemotiveerd is om de situatie te verbeteren en/of hulp te aanvaarden.

Noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat de leerling of een gezinslid daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kunt u meteen een melding doen bij Veilig Thuis.

In noodsituaties kunt u overigens ook contact zoeken met de crisisdienst van het Centrum jeugd en gezin en/of de politie vragen om hulp te bieden.

Stap 3: Gesprek met ouder(s)

Besprek de signalen met de ouder(s).

Hebt u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de ouder(s), raadpleeg dan een deskundige collega en/of Veilig Thuis of het Steunpunt Huiselijk Geweld.

1. Leg de ouder(s) het doel uit van het gesprek.
2. Beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan.
3. Nodig de ouder(s) uit om een reactie hierop te geven.

4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen. In geval van een vermoeden van (voorgenomen) vrouwelijke genitale verminking (meisjesbesnijdenis) of eer gerelateerd geweld neemt u met spoed contact op met Veilig Thuis.
5. Legt het gesprek vast en laat het indien mogelijk ondertekenen door alle betrokkenen.

In de meeste gevallen is het onduidelijk wat de oorzaken zijn van de signalen. Door ouder(s) te informeren en uit te wisselen over de ontwikkeling van de leerling, kunnen zorgen verduidelijkt, ontkracht of bekrachtigd worden. Nodig de ouder(s) expliciet uit tot het geven van zijn/haar mening en vraag door over leerling gerelateerde onderwerpen in de thuissituatie. Herkent de *ouder(s)* de situatie? Hoe gedraagt de leerling zich thuis? Hoe reageert de *ouder(s)* daarop? Hoe gaat het opvoeden thuis? Hoe reageert de leerling hierop? Hoe is de ontwikkeling van de leerling tot nu toe verlopen? Wat vindt de ouder(s) daarvan? Hoe ervaart de ouder(s) de opvoeding en zijn rol als ouder(s)? Breng de ouder(s) na overleg met anderen op de hoogte. Informeer en wissel tijdens deze contacten continue uit over de ontwikkeling van de leerling en de zorgen die u hebt. Indien een handelingsplan wordt ingezet voor de leerling, bespreek dit met de ouder(s). Bespreek ook tussentijds en na afloop de resultaten van het handelingsplan.

Indien de ouder(s) de zorgen herkent kan een begin worden gemaakt met het onderzoeken van kansen en oplossingen. Daarnaast kunnen handelingsadviezen worden uitgewisseld voor in de klas en thuis.

Indien tijdens het gesprek met de ouder(s) blijkt dat de zorgen een andere oorzaak heeft, kunt u dit traject afsluiten. U kunt de leerling en de ouder(s) binnen de interne en externe zorgstructuur van de school verder begeleiden.

Het doen van een melding bij Veilig Thuis zonder dat de signalen zijn besproken met de ouder(s), is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van de ouder(s), het kind, die van u zelf, of die van een ander in het geding is; of
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouder(s) door dit gesprek het contact met u zal verbreken en de school zal verlaten.

Bij het vragen van advies aan Veilig Thuis geldt dit niet, advies vragen mag altijd anoniem.

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de ouder(s) het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling.

Maak bij het inschatten van het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling gebruik van het afwegingskader. De 5 afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode voor onderwijs en leerplicht zijn:

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten

B: ik heb sterk het vermoeden van huiselijk geweld en/ of kindermishandeling

Het bevoegd gezag van de school is op de hoogte (in geval van vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd) Ga verder naar afweging 2

2. Veiligheid

Op basis van stappen 1 t/m 4 van de meldcode schatten wij als school (functionarissen/ bevoegd gezag)/ leerplicht in dat er sprake is van acute en/ of structurele onveiligheid:

A: Nee ga verder naar afweging 3

B: Ja of twijfeldirect (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afweging hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp (bieden)

Ben ik, of iemand anders in mijn school¹ of het ZAT, in staat effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: Nee, melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder.

B: Ja, ga verder met afweging 4

4. Hulp (aanvaarden)

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: Nee, melden bij Veilig Thuis

B: Ja, hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten en aanzien van de veiligheid, het welzijn en/ of herstel van direct betrokkenen?

A: Nee, melden bij Veilig Thuis

B: Ja, hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren² van de veiligheid van alle betrokkenen

1. Denk aan functionarissen uit de 2de lijn ondersteuning in de school, altijd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag (dus geen leerkrachten, wel een zorg coördinator, vertrouwenspersoon, orthopedagoog, schoolpsycholoog, intern begeleider, schoolmaatschappelijk werk.
2. Aanbeveling: spreek een nazorgtraject af. Leg termijnen en verwachtingen vast.

Stap 5: Beslis of melden noodzakelijk is en, vervolgens beslissen of daarnaast het zelf bieden of organiseren van hulp mogelijk is.

Stap 5a: Melden en bespreken met de ouder(s)

Kunt u uw leerling *niet voldoende* tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling beschermen, of *twijfelt* u eraan of u hiertegen voldoende bescherming kunt bieden:

- *meld* uw vermoeden bij Veilig Thuis;
- *sluit* bij uw melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is;

- *overleg* bij uw melding met Veilig Thuis wat u *na de melding*, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, *zelf* nog kunt doen om uw leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.

Bespreek uw melding vooraf met de ouder(s). U kunt de melding ook bespreken met de leerling wanneer deze 12 jaar of ouder(s) is.

1. Leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is.
2. Vraag de leerling en/of ouder(s) uitdrukkelijk om een reactie.
3. In geval van bezwaren van de leerling en/of ouder(s), overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren en leg dit in het document vast.
4. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om uw leerling of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen.
5. Doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

Van contacten met de leerling en/of ouder(s) over de melding kunt u afzien:

- als de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is; of
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de leerling en/of de ouder(s) daardoor het contact met u zal verbreken.

Indien na enige periode onvoldoende verbetering zichtbaar is, is het van belang opnieuw contact op te nemen met Veilig Thuis en eventueel opnieuw een melding te doen. Veilig Thuis adviseert, indien nodig, meerdere keren contact op te nemen indien u onvoldoende verbetering of verslechtering ziet.

Stap 5b: Hulp organiseren en effecten volgen

Meent u, op basis van uw afweging in stap 4, dat u de leerling en zijn gezin redelijkerwijs *voldoende* tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen:

- *organiseer* dan de noodzakelijke hulp;
- *volg* de effecten van deze hulp; en
- *doe* alsnog een *melding* als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt, of opnieuw begint.

Als de school gebruik heeft gemaakt van het zorgadviesteam, kan het zorgadviesteam verdere actie coördineren. Het zorgadviesteam bespreekt de hulpvraag van school en *ouder(s)*s, beoordeelt de hulpvraag, stelt een aanpak vast, geeft handelingsadviezen voor de leerkracht en adviseert over verdere hulp.

De verantwoordelijke medewerker binnen de school bespreekt met de *ouder(s)* de uitkomst van de bespreking in het zorgadviesteam. Bespreek met de *ouder(s)* de verder te nemen stappen voor geadviseerde hulpverlening voor de leerling en/of de *ouder(s)*. Geef informatie en maak afspraken over de eventuele indicaties die nodig zijn voor verdere hulp. Verwijs de *ouder(s)* door en vraag daarna of de *ouder(s)* is aangekomen bij de hulp.

Indien u voor een van voorgaande stappen ondersteuning nodig heeft, vraag deze aan bij het zorgadviesteam.

Maak in de klas afspraken over begeleidings- en zorgbehoeften van de leerling. Stel een handelings- of begeleidingsplan op en voer dit uit. Deel de uitkomst van deze bespreking met de *ouder(s)*s.

II. Verantwoordelijkheden van de JPS in het scheppen van randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat

Om het voor medewerkers mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, draagt de JPS er zorg voor dat:

Directie, bestuur en/of leidinggevenden:

- de meldcode opnemen in het zorgbeleid en/of veiligheidsbeleid van de organisatie;
- deskundigheidsbevordering opnemen in het scholingsplan;
- regelmatig trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering aanbieden aan medewerkers, zodat medewerkers voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode aansluiten op de werkprocessen binnen de organisatie;
- de meldcode aansluiten op de zorgstructuur van de organisatie;
- ervoor zorgen dat er voldoende deskundigen intern en extern beschikbaar zijn om de medewerkers te kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de meldcode;
- de werking van de meldcode regelmatig evalueren en zo nodig acties in gang zetten om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- binnen de organisatie en in de kring van *ouder(s)*s bekendheid geven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- afspraken maken over de wijze waarop *Stichting Scala* haar medewerkers zal ondersteunen als zij door *ouder(s)*s in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen;
- afspraken maken over de wijze waarop de JPS de verantwoordelijkheid opschaaft indien de signalering en verwijzing voor een leerling stagneert;
- eindverantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering van de meldcode.

Intern begeleider, aandachtsfunctionaris, interne vertrouwenspersoon en/of directie:

- als vraagbaak functioneert binnen de organisatie voor algemene informatie over (de meldcode) kindermishandeling;
- signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- kennis heeft van de stappen volgens de meldcode;
- taken vaststelt van eenieder (Wie doet wat wanneer) en deze in de meldcode vastlegt;
- de sociale kaart in de meldcode invult;
- deelneemt aan het zorgadviesteam;
- de aansluiting van de meldcode op de werkprocessen uitvoert;
- de aansluiting van de meldcode op de zorgstructuur uitvoert;
- samenwerkingsafspraken vastlegt met ketenpartners in de meldcode (sociale kaart);
- de uitvoering van de meldcode coördineert bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- waakt over de veiligheid van de leerling bij het nemen van beslissingen;
- zo nodig contact opneemt met Veilig Thuis voor advies of melding;
- de genomen stappen evalueert met betrokkenen;
- toeziet op zorgvuldige omgang met de privacy van het betreffende gezin;

- toeziet op dossiervorming en verslaglegging.

leerkracht, vakleerkracht en/of remedial teacher:

- signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- overlegt met de intern begeleider bij zorg over een leerling aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- afspraken uitvoert die zijn voortgekomen uit het overleg met de intern begeleider of andere betrokkenen, zoals observeren of een gesprek met de *ouder(s)*;
- de resultaten bespreekt van deze ondernomen stappen met de intern begeleider of andere betrokkenen.

de directie, de leidinggevende en de medewerkers zijn *niet* verantwoordelijk voor:

- het vaststellen of er al dan niet sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld;
- het verlenen van professionele hulp aan *ouder(s)*s of leerlingen (begeleiding).

Bijlage I: Signalenlijst

Deze signalenlijst geeft een overzicht van de leefgebieden waarop mogelijk signalen van (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling vast te stellen zijn. Het betreft signalen bij de leerling, de ouder(s)s, tussen ouder(s) en jeugdige en in de sociale omgeving van het gezin die schadelijk/belemmerend zijn en/of bedreigend kunnen zijn voor de ontwikkeling van de leerling (0 tot 23 jaar). Uitgangspunt bij het signaleren is altijd de mogelijke bedreiging van de gezonde en veilige ontwikkeling van de leerling. Zowel signalen die wijzen op risicofactoren (bedreiging van de ontwikkeling van de leerling) als beschermende factoren (positieve invloed op de ontwikkeling van de leerling) kunnen worden meegenomen.

Belangrijke aspecten bij kind signalen zijn de volgende:

- *veranderingen* bij de leerling (onder andere in gedrag en uiterlijk);
- het voorkomen van *niet-leeftijdsadequaate* gedrag (gedrag passend bij jongere of *ouder(s)*e kinderen);
- het voorkomen van *abnormaal* gedrag;
- *extreme* (grensoverschrijdende) gedragingen.

In het leefgebied 'Materiële omstandigheden' worden problemen genoemd die betrekking hebben op de woonomstandigheden van de leerling, de kwaliteit van de materiële verzorging van de leerling, de kwaliteit en veiligheid van de buurt waarin de leerling opgroeit en de financiële situatie van de leerling/het gezin.

- Er zijn problemen betreffende de woning waarin de leerling woont.
- De leerling krijgt onvoldoende materiële verzorging of er is sprake van onvoldoende investering in algemeen gangbare uitgaven.
- Het gezin/de leerling heeft financiële problemen of is afhankelijk van een uitkering en/of anderen.
- Het gezin/de leerling woont in een buurt die ontoereikend of onveilig is voor het grootbrengen/ opgroeien van leerlingen.
- Het gezin/de leerling heeft geen vaste woon- of verblijfplaats of verhuist vaak.

– **Gezondheid, lichamelijk functioneren, seksualiteit en verzorging**

Het leefgebied 'Gezondheid' betreft de lichamelijke en de geestelijke gezondheid van de leerling en/of de ouder(s)(s) en het functioneren en de ontwikkeling van de leerling.

- De leerling heeft problemen of een stoornis op het gebied van het emotionele en/of sociale functioneren en/of het gedrag.
- Risicovol gedrag van de ouder(s)(s) en/of inadequate lichamelijke en medische verzorging die de (ongeboren) jeugdige kan schaden.
- De leerling heeft (onverklaarbaar) letsel en/of lichamelijke klachten die op kindermishandeling of jeugdprostitutie kunnen wijzen.
- De leerling is minderjarig en (aanstaand) ouder(s).
- Er is sprake van middelenmisbruik (alcohol, drugs, medicatie), gok- of computerverslaving bij de leerling en/of de ouder(s)(s)/ander gezinslid.
- De ouder(s) (of een ander gezinslid) heeft fysieke/zintuiglijke problemen en/of handicaps, sociale, emotionele, cognitieve of gedragsproblemen en/of een specifieke emotionele, gedrags- of persoonlijkheidsstoornis.
- Ingrijpende gebeurtenissen (life events).

– **Opvoeding & gezinsrelaties**

Het leefgebied 'Opvoeding & Gezinsrelaties' betreft de pedagogische en relationele condities in het gezin waarin de leerling opgroeit.

- Er is onenigheid binnen het gezin of tussen de ouder(s)s en/of de relatie tussen jeugdige en ouder(s)s is problematisch.
- De leerling is slachtoffer van kindermishandeling.
- De ouder(s)s hebben problemen in de opvoeding van de leerling en/of er zijn factoren die het ouder(s)schap bemoeilijken.
- Er is sprake van een civielrechtelijke kinderschermingsmaatregel.
- Problemen met veranderingen in de gezinssamenstelling (die voor instabiliteit in het gezin zorgen).
- Er is sprake van hulpverlening aan een gezinslid vanwege ernstige problematiek.
- Een ander gezinslid dan de leerling is betrokken bij criminele activiteiten.

– **Onderwijs & kinderopvang**

Het leefgebied 'Onderwijs & Kinderopvang' betreft het onderwijs, kinderopvang en/of gastouder(s) opvang. Daarnaast gaat het ook om de omstandigheden die de onderwijssituatie van het kind kunnen beïnvloeden.

6. Het kind heeft problemen in het cognitief functioneren, leren en schoolprestaties.
7. Het kind is van school/kinderopvang/gastouder(s)opvang gestuurd.
8. Het kind wisselt veelvuldig van school.
9. Het kind is leerplichtig en gaat niet naar school.
10. Kenmerken van de dagbesteding die op problemen en/of risico's kunnen wijzen.
11. Kenmerken van onderwijs, kinderopvang, gastouder(s)opvang en/of betrokkenheid ouder(s)(s) die op problemen en/of risico's kunnen wijzen.

– **Sociale omgeving buiten het gezin**

Het leefgebied 'Sociale omgeving buiten het gezin en de school' betreft de omgeving (en met name de relaties in die omgeving) van de leerling buiten het gezin en buiten school/werk en het gedrag van de leerling in die omgeving. Dus bijvoorbeeld de kwaliteit van vriendschapsrelaties, het gedrag van de leerling (en evt. overlast/criminaliteit) op straat en openbare plekken (kinder- en jongerenwerk in buurthuis, winkels, cafés, etc.).

6. Er is sprake van een gebrekkig(e) (interactie met het) sociaal netwerk van de ouder(s)s en/of de leerling heeft geen hobby's of interesses.
7. De leerling en/of ouder(s)s maken geen of weinig gebruik van (sociale) voorzieningen en/of zijn onbereikbaar voor voorzieningen en/of zijn zorgwekkende zorgmijders.
8. De leerling en/of zijn ouder(s)s ervaren uitsluiting, discriminatie of intimidatie/pesterij als gevolg van het behoren tot een specifieke groep.
9. De relatie tussen de leerling en leeftijdsgenoten en/of volwassenen is problematisch.
10. De leerling en/of zijn ouder(s)s hebben in de leefomgeving gedragsproblemen of zijn betrokken bij criminele activiteiten.
11. De leerling is slachtoffer van criminaliteit.
12. De leerling heeft een strafrechtelijke maatregel.
13. De leerling is makkelijk beïnvloedbaar door anderen en daardoor kwetsbaar.

Deze lijst is gebaseerd op de handleiding Melden voor de Verwijsindex (www.meldcriteria.nl)

Bijlage II: Signalenlijst specifieke vormen

Signalen seksueel misbruik

Lichamelijke signalen:

3. verwondingen aan genitaliën
4. vaginale infecties en afscheiding
5. jeuk bij vagina *en/of* anus
6. problemen bij het plassen
7. recidiverende urineweginfecties
8. pijn in de bovenbenen
9. pijn bij lopen *en/of* zitten
10. seksueel overdraagbare ziekten.

Psychosociale signalen:

- angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder

- sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van de leerling (parentificatie).

Afwijkend seksueel gedrag:

6. excessief en/of dwangmatig masturberen
 7. angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
 8. seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van andere kinderen
 9. niet leeftijdsadequaate seksueel spel
 10. niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
 11. angst voor zwangerschap
 12. angst om zich uit te kleden
 13. angst om op de rug te liggen
 14. negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
 15. schrikken bij aangeraakt worden
 16. houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')
 17. geen plezier in bewegingsspel.
 18. Signalen meisjesbesnijdenis (vrouwelijke genitale verminking)
- vertellen over meisjesbesnijdenis in het algemeen
 - aankondigen van besnijdenis.

Directe gevolgen tijdens en na de ingreep:

- II. extreme pijn (wanneer de ingreep zonder verdoving plaatsvindt)
- III. klachten bij urinelozing (pijn bij plassen, ophoping urine in de blaas)
- IV. overmatig bloedverlies
- V. kans op infectie
- VI. kans op overlijden van het meisje.

Mogelijke gevolgen na de ingreep:

- moeilijke en/of pijnlijke urinelozing
- urineweginfectie
- chronische pijn in de onderbuik
- littekenvorming
- menstratieklachten.

Signalen eer gerelateerd geweld

Angst:

- schichtig reageren
- onzekerheid
- verwardheid
- apathisch zijn
- in zichzelf gekeerd zijn
- zich afsluiten van de buitenwereld.

Verandering van gedrag:

- plotselinge stressreacties

- schoolverzuim
- westerse kleding inruilen voor traditionele kleding en hele lichaam bedekken
- direct na school naar huis gaan
- stelselmatig opgehaald worden door vader of broer(s)
- vriendschappen verbreken
- verwondingen
- blauwe plekken.

Ontwijkend gedrag:

- ontwijkende antwoorden op directe vragen over bijvoorbeeld verwondingen of sociale controle door familie
- lichamelijke verwaarlozing
- Zelfmoordpogingen
- zinspelen op zelfmoord
- fatalistische houding
- verhalen over geweld tegen andere familieleden.

Bijlage III: Checklist signalen

Naam leerling(e):

Leeftijd:

School:

Groep:

Materiële omstandigheden

Er zijn problemen betreffende de woning waarin de leerling woont.

De leerling krijgt onvoldoende materiële verzorging of er is sprake van onvoldoende investering in algemeen gangbare uitgaven.

Het gezin/de leerling heeft financiële problemen of is afhankelijk van een uitkering en/of anderen.

Het gezin/de leerling woont in een buurt die ontoereikend of onveilig is voor het grootbrengen/ opgroeien van leerlingen.

Het gezin/de leerling heeft geen vaste woon- of verblijfplaats of verhuist vaak.

Gezondheid, lichamelijk functioneren, seksualiteit en verzorging

Het leefgebied 'Gezondheid' betreft de lichamelijke en de geestelijke gezondheid van de leerling en/of de ouder(s) en het functioneren en de ontwikkeling van de leerling.

De leerling heeft problemen of een stoornis op het gebied van het emotionele en/of sociale functioneren en/of het gedrag.

Risicovol gedrag van de ouder(s)(s) en/of inadequate lichamelijke en medische verzorging die de (ongeboren) jeugdige kan schaden.

De leerling heeft (onverklaarbaar) letsel en/of lichamelijke klachten die op kindermishandeling of jeugdprostitutie kunnen wijzen.

De leerling is minderjarig en (aanstaand) ouder(s).

Er is sprake van middelenmisbruik (alcohol, drugs, medicatie), gok- of computerverslaving bij de leerling en/of de ouder(s)(s)/ander gezinslid.

De ouder(s) (of een ander gezinslid) heeft fysieke/zintuiglijke problemen en/of handicaps, sociale, emotionele, cognitieve of gedragsproblemen en/of een specifieke emotionele, gedrags- of persoonlijkheidsstoornis.

Ingrijpende gebeurtenissen (life events).

Opvoeding & gezinsrelaties

Het leefgebied 'Opvoeding & Gezinsrelaties' betreft de pedagogische en relationele condities in het gezin waarin de leerling opgroeit.

Er is onenigheid binnen het gezin of tussen de ouder(s)s en/of de relatie tussen jeugdige en ouder(s)s is problematisch.

De leerling is slachtoffer van kindermishandeling.

De ouder(s)s hebben problemen in de opvoeding van de leerling en/of er zijn factoren die het ouder(s)schap bemoeilijken.

Er is sprake van een civielrechtelijke kindbeschermingsmaatregel.

Er zijn problemen met veranderingen in de gezinssamenstelling (die voor instabiliteit in het gezin zorgen).

Er is sprake van hulpverlening aan een gezinslid vanwege ernstige problematiek.

Een ander gezinslid dan de leerling is betrokken bij criminele activiteiten.

Onderwijs & Kinderopvang

Het leefgebied 'Onderwijs & Kinderopvang' betreft het onderwijs, kinderopvang en/of gastouder(s) opvang.. Daarnaast gaat het ook om de omstandigheden die de onderwijssituatie van het kind kunnen beïnvloeden.

Het kind heeft problemen in het cognitief functioneren, leren en schoolprestaties.

[Het kind is van school/kinderopvang/gastouder\(s\)opvang gestuurd.](#)

Het kind wisselt veelvuldig van school.

Het kind is leerplichtig en gaat niet naar school.

Kenmerken van de dagbesteding die op problemen en/of risico's kunnen wijzen.

Sociale omgeving buiten het gezin

Het leefgebied 'Sociale omgeving buiten het gezin en de school' betreft de omgeving (en met name de relaties in die omgeving) van de leerling buiten het gezin en buiten school/werk en het gedrag van de leerling in die omgeving. Dus bijvoorbeeld de kwaliteit van vriendschapsrelaties, het gedrag van de leerling (en evt. overlast/criminaliteit) op straat en openbare plekken (kinder- en jongerenwerk in buurthuis, winkels, cafés, etc.).

Er is sprake van een gebrekkig(e) (interactie met het) sociaal netwerk van de ouder(s)s en/of de leerling heeft geen hobby's of interesses.

De leerling en/of ouder(s)s maken geen of weinig gebruik van (sociale) voorzieningen en/of zijn onbereikbaar voor voorzieningen en/of zijn zorgwekkende zorgmijders.

De leerling en/of zijn ouder(s)s ervaren uitsluiting, discriminatie of intimidatie/pesterij als gevolg van het behoren tot een specifieke groep.

De relatie tussen de leerling en leeftijdsgenoten en/of volwassenen is problematisch.

De leerling en/of zijn ouder(s)s hebben in de leefomgeving gedragsproblemen of zijn betrokken bij criminele activiteiten.

De leerling is slachtoffer van criminaliteit.

De leerling is makkelijk beïnvloedbaar door anderen en daardoor kwetsbaar.

Specifieke en andere signalen

Probleembeschrijving

Waar maakt u zich zorgen over? Wat neemt u concreet waar aan problemen bij de leerling, op school, in gezin of sociaal netwerk? Hoe vaak en in welke situatie(s) doet het probleem zich voor? Hoe lang speelt het probleem al? Omschrijf duidelijk de kern van het probleem dat aangepakt moet worden.

Eerdere of lopende aandacht, onderzoek, hulp of begeleiding

Wat heeft de school nu of eerder gedaan om het probleem aan te pakken, de situatie te veranderen? Heeft een externe organisatie nu of eerder iets gedaan om de probleemsituatie te veranderen?

Indien er een diagnose is gesteld, geef aan welke

Wat heeft de leerling in uw optiek nodig aan ondersteuning, zorg of hulp?

Ziet u bij de leerling, school, gezin en/of sociaal netwerk aangrijpingspunten om de probleemsituatie aan te pakken?